

Norra ja Põhjamaade apteegid

Põhjamaades on 2 erinevat apteegimudelit: liberaalne ja reguleeritud.

Soome - apteegid on proviisori omandis, tegutseb ligi 600 apteegipidajat, kellele kuulub 610 apteeki + 200 haruapteeki

Rootsi - Apoteket, ICA-kontsern ja Oriola-KD omandis on 79 % apteekidest

Taani - apteegid on proviisori omandis, tegutseb ligi 220 apteegipidajat ja 399 apteeki

Norra - Phoenix, Celesio ja Alliance Boots omandis on 85 % apteekidest

Norra apteegisektor on pärast 2001. aastal toimunud liberaliseerimist olulisel määral muutunud. Valdav osa apteekidest - 85 % - on nüüd suurte rahvusvaheliste kettide omandis. Kolm rahvusvahelist ketti on saavutanud oligopoolse seisundi.

2001. aastal toimunud muudatusteni viisid apteekide väike arv (5 miljoni elanikuga Norras oli enne liberaliseerimist 398 apteeki) ja lühikesed lahtiolekuajad. Norras oli 1 apteek ca 13 tuhande elaniku kohta. Pärast liberaliseerimist apteekide arv kahekordistus (nüüd on Norras 850 apteeki) ja lahtiolekuajad pikenesid. Siiski on pühapäeval avatud apteek veel täna haruldus. Norras on 1 ööpäevaselt avatud apteek, mis asub Oslo raudteejaama kõrval. Põhiosa uutest apteekidest avati linnade kaubanduskeskustes. Pärast liberaliseerimist on suletud kümnekond apteeki. Osad majanduslikel põhjustel ja osad tööjõupuuduse tõttu. Norras on tekkinud terav apteekrite puudus.

Samas vähendas muudatus apteekide ravimivalikut. Täna määrab apteegiketi omanik, millist konkreetset preparaati tema apteegis müüakse. Seda eriti geneeriliste ravimite puhul. Selle tulemusena on näiteks Ratiopharm/Teva ja veel mõned firmad oma ravimite müügi Norras üldse lõpetanud. Kui Soomes on apteegis paralleelselt olemas 3-4 analoogpreparaati, siis Norra apteegis on tavaliselt ainult 1 preparaat. Samuti ei ole väiksemates apteekides kalleid ravimeid.

2001. aasta apteegisüsteemi liberaliseerimise käigus kaotati piirangud apteekide asutamisele ja omanikeringile. Norras võivad praegu apteeki pidada kõik, v.a arstid ja ravimitootjad. Ühel omanikul võib olla piiramatult apteeki. Kahe aasta jooksul pärast apteegisüsteemi liberaliseerimist võtsid apteegiketid üle enamiku Norra apteekidest. Elanike arv apteegi kohta on tänaseks väiksem kui Soomes (Soomes on 1 apteek 6700 elaniku kohta). Näiteks 60 tuhande elanikuga Drammeni linnas on nüüd 14 apteeki. Võrdluseks - 40 tuhande elanikuga Pärnus on 21 apteeki. Norras on palju omavalitsusi kuhu liberaliseerimine ühtegi apteeki ei toonud. Apteegiketid ei pea väiksemates kohtades apteegi asutamist kasumlikuks. Pigem on seal uusi apteeki avanud proviisorid. Praegu on Norras mõnikümmend proviisorite omandis olevat apteeki.

Üks põhjus apteegisüsteemi liberaliseerimiseks oli riigi rahulolematuse ravimite hindadega. Koos liberaliseerimisega sätestas riik ravimitele ka piirhinnad ja võttis kasutusele geneerilise asendamise. Ravimite hinnad langesid ja au selle eest võtsid endale apteegiketid. Norra apteekrite endi sõnul apteegiketid tegelikkuses omavahel hindadega ei konkureeri. Apteekide ja hulgimüüjate vertikaalne integratsioon võimaldab kasumi kanaliseerida hulgimüügisektorisse.

Norra apteekrid hoiatavad teiste riikide kolleege eriti apteekide ja hulgimüüjate vertikaalse integratsiooni riskidest. Norras kontrollivad apteegiketid kogu apteegisektorit ning nende tegevus ei ole läbipaistev ei klientidele, töötajatele, ametivõimudele ega poliitikutele. Kõiki läbirääkimisi peetakse rahvusvahelisel tasandil ning siseriiklikel ametnikel protsesside mõjutamiseks erilisi võimalusi ei ole. Kettidel on nii palju võimu, et riigivõimud on nende ees oma eesmärkide täitmisel võimetud.

Suurimad Norra apteegiketid:

Apotek 1 - põhiomanik on saksa Phoenix, kelle omandis on ka hulgimüügifirma Tamro ja Apotek 1 Gruppen AS.

Vitusapotek - põhiomanik on saksa Norsk medisinaldepot AS/Celesio AG. Omandis on ka hulgimüügifirma Norsk Medisinaldepot AS.

Boots apotek - põhiomanik on brittide Alliance Boots Holdings Ltd, kelle omandis on ka hulgimüügifirma Alliance Healthcare Norge AS.

Ülevaate on erinevate allikate põhjal koostanud Kaidi Sarv